Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

26.9.2023 VN/34446/2022

Vastine valiokunnan saamiin asiantuntijalausuntoihin

HE 11/2023 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvaa, julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä palkkaturvaa koskevien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa yleisesti vastineenaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saamiin asiantuntijalausuntoihin, että käsiteltävässä esityksessä ei ole esitetty merkittäviä muutoksia julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämiseen ja työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Esityksessä on kyse vähäisenä pidettävistä korjauksista, tarkennuksista ja selkeytyksistä.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksestä

Tietosuojavaltuutettu pitää lausunnossaan ongelmallisena julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (916/2012) ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin (380/2023) esitettyjä muutoksia. Työ- ja elinkeinoministeriö olettaa, että tietosuojavaltuutetun näkemys perustuu väärinymmärrykseen.

Mainituissa laeissa säädetään siitä, mitä tietoja työvoimaviranomaisen käytössä olevaan asiakastietojärjestelmään voidaan merkitä. Asia on laeissa ilmaistu siten, että luetteloksi kirjoitetuissa säännöksissä mainittuja tietoja voidaan käsitellä.

Esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen luetteloiden yhden kohdan tarkentamista ja täydentämistä. Tietosuojavaltuutetun lausunnon perusteella vaikuttaa siltä, että tietosuojavaltuutettu olettaa, että muutettavalla kohdalla korvattaisiin kokonaan nykyiset luettelot. Tällaista ei ole ehdotettu. Hallituksen esityksessä kuvataan tarkemmin sääntelyn nykytilaa ja esiin tulleita sääntelyn täydennystarpeita sekä perustellaan ehdotettuja muutoksia (s. 7-8).

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että hallituksen esitystä valmisteltaessa järjestettiin lausuntokierros ja lausuntoa pyydettiin muun muassa tietosuojavaltuutetun toimistolta. Apulaistietosuojavaltuutettu ilmoitti 16.6.2023 antamassaan lausunnossa, ettei hänellä ole lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Muita huomioita

1) KEHA-keskus viittaa lausunnossaan muutokseen, jonka perusteella työvoimapoliittinen lausunto (”työnhaku ei ole voimassa” tms.) voitaisiin antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työvoimaviranomaisen lausuntojen välittämiseen käyttämän asiakastietojärjestelmän kautta silloinkin, kun henkilö ei ole lainkaan asioinut TE-toimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan kanssa. Nykyisin lausunto talletetaan näissä tilanteissa viranomaisen yleiseen diaa-

riin. KEHA-keskus toteaa, että edellä mainitun muutoksen soveltaminen tulee olemaan teknisesti mahdollista vasta vuoden 2024 aikana.

KEHA-keskus on ilmoittanut asiasta jo hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa järjestetyllä lausuntokierroksella. Työ- ja elinkeinoministeriö on kuitenkin katsonut, että lainsäädäntöä olisi tarkoituksenmukaista muuttaa jo tässä vaiheessa. Ehdotetun säännöksen sanamuoto sallii myös nykyisen soveltamiskäytännön jatkamisen siihen asti, kunnes tarvittavat tietojärjestelmämuutokset ovat valmiina.

2) SAK ry esittää lausunnossaan, että laajennettaessa Uudenmaan TE-toimiston työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseen liittyvää valtakunnallista toimivaltaa määräaikaisesti vuoden 2024 loppuun, vastaava muutos tulisi tehdä koskemaan KEHA-keskuksen toimivaltaa 1.1.2025 alkaen.

Työ- ja elinkeinoministeriö ymmärtää SAK ry:n huolen ja sen esittämän muutoksen tarkoituksen. Ministeriö kuitenkin katsoo, että toimivallan laajentaminen pysyvästi antaisi vääränlaisen signaalin työllisyysasioita hoitaville kunnille. Kuntien tulee 1.1.2025 alkaen huolehtia riittävällä tavalla henkilöstönsä työttömyysturvaosaamisesta.

Jos asioita siirrettäisiin KEHA-keskukselle ”varmuuden vuoksi”, tästä aiheutuisi aina työnhakijan näkökulmasta työttömyysturva-asian käsittelyn pitkittymistä. Tästä syystä hallituksen esityksessä on päädytty esittämään toimivallan laajentamista määräaikaisena toimena, jolla vastataan akuuttiin haasteeseen Uudenmaan TE-toimistolle tarpeettomasti ohjattujen asioiden osalta. Samanaikaisesti koko TE-hallinnossa on ryhdytty laajoihin toimiin asiakaspalveluhenkilöstön työttömyysturvaosaamisen parantamiseksi.

3) STTK ry ilmoittaa vastustavansa työnhakuvelvollisuuden asettamista opiskelun pian aloittaville työnhakijoille. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että esitetyssä muutoksessa on tältä osin kyse työnhakuvelvollisuutta koskevasta muutoksesta, jonka perusteella nykyisin ko. tilanteissa sattumanvaraisesti asetettavaa hakuvelvollisuutta muutettaisiin siten, että hakuvelvollisuus muodostaisi tältä osin johdonmukaisen ja työttömiin tasapuolisesti kohdistuvan kokonaisuuden.

4) Uudenmaan TE-toimisto, SAK ry ja STTK ry ilmaisevat tyytymättömyyttä esitettyyn muutokseen, joka koskee palkkatuetun työn aikaisen työnhakuvelvollisuuden velvoittavuutta (vaikutusta työttömyysturvaoikeuteen). Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa tältä osin hallituksen esityksen perusteluihin ja toteaa, että esitetyssä muutoksessa on kyse vain siitä, tuleeko nykyisten säännösten perusteella työnhakijalle asetetun työnhakuvelvollisuuden laiminlyönnin jälkeen asetettavaksi jokin työttömyysturvaseuraamus vai ei. Muutoksella lakia muutettaisiin siten, että velvollisuutta koskevat säännökset muodostaisivat johdonmukaisen kokonaisuuden.

5) Myös Työttömien Keskusjärjestö ry käsittelee lausunnossaan palkkatuetun työn aikaista työnhakuvelvollisuutta ja kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, onko työvoimaviranomaisella riittävät tiedot työnhakijasta ja saako työnhakija tiedot häntä koskevista velvollisuuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että työnhakuvelvollisuus sisällytetään aina työnhakijan kanssa laadittavaan suunnitelmaan. Jos suunnitelmaa ei ole laadittu, työnhakijalla ei ole työnhakuvelvollisuutta.

6) Työttömien Keskusjärjestö ry viittaa myös palveluiden tuottajilta saataviin tietoihin ja näiden tietojen vaikutuksesta työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen. Hallituksen esityksen mukaan tätä tiedonsaantioikeutta laajennettaisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että aina kun työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen vaikuttavia tietoja on saatu muualta kuin työnhakijalta itseltään, työvoimaviranomaisen tulee harkita, tuleeko työnhakijaa kuulla hallintolain (434/2003) 34 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Työttömien Keskusjärjestö ry:n tässä yhteydessä viittaama asiakastietojärjestelmään merkittäviä tietoja koskeva muutos (”Käsiteltävät tiedot”) on erillinen muutos, jolla ei ole suoraa liittymäpintaa tietojen saamista koskevaan muutokseen.

7) Oulun kaupunki tarkoittanee lausunnossaan sosiaali- ja terveysministeriön valmistelusta myöhemmin annettavaa laajempaa työttömyysturvalainsäädännön muuttamista koskevaa hallituksen esitystä. Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole tähän lausuttavaa nyt käsiteltävän hallituksen esityksen yhteydessä.

Laati: hallitusneuvos Timo Meling